

Thomas Harder

Cand.mag. i italiensk og historie

Adjungeret professor ved Copenhagen Business School

tharder@tdcadsl.dk

Kronikken

Respekt for fremmedsprogene, tak!

I Danmark hersker der en udbredt mangel på forståelse af, at professionel sprogbeherskelse er en “hård” kompetence på linje med alle mulige mere anerkendte tekniske eller merkantile kompetencer. Sprog er ikke noget man “bare kan” – det at lære et sprog på et professionelt niveau og at vedligeholde og videreudvikle det, kræver hårdt arbejde og systematisk uddannelse og videreuddannelse.

Mangelen på respekt for sprog som profession går hånd i hånd med en stærk og bevidstløs tro på, at engelsk i virkeligheden er det eneste fremmedsprog, der er brug for. Denne kombination af fejltagelser kommer bl.a. til udtryk ved, at Copenhagen Business School (!) netop har besluttet at nedlægge en række sproguddannelser, så der i løbet af nogle år ikke længere vil blive uddannet tolke og translatører i spansk, fransk og tysk, mens italiensk og russisk helt vil forsvinde.

CBS’ beslutning er en del af en mangeårig tendens i det danske undervisningssystem (og, kunne man tilføje, hos public service-medierne), som har medført, at danskerne i de senere år er blevet jævnt hen dårligere til tysk og fransk.

Fransk er et verdenssprog, og tysk tales af ca. 100 millioner mennesker lige syd for grænsen og fungerer som andetsprog i store dele af Central- og Østeuropa. Det er et alvorligt kultur- og kompetencetab, at to store europæiske sprog, som tidligere var en del af de fleste nogenlunde veluddannede danskeres kulturelle bagage, er blevet til sjældne sprog i Danmark. Noget lignende kunne man sige om den danske skoles og de danske mediers forhold til svensk og norsk sprog og kultur.

Troen på, at engelsk, og kun engelsk, er danskernes nøgle til verden, giver sig også udslag i en tendens til, at højere læreanstalter i voksende omfang underviser på engelsk i stedet for dansk. Det gør de for at trække udenlandske studerende, lærere og forskere til Danmark, men også for at træne de danske studerende i at beskæftige sig med deres fag på engelsk og for i højere grad at integrere de danske forsknings- og undervisningsmiljøer i de internationale sammenhænge.

Det er udmærkede formål, men sådan som ideen praktiseres på nogle læreanstalter, har brugen af engelsk alvorlige skadevirkninger.

Enhver, der har prøvet at undervise eller at blive undervist på et sprog, som hverken er lærerens eller de studerendes bedste sprog, bør vide, at det ikke fremmer tilegnelsen af stoffet eller dybden af diskussionerne. Ved at undervise på et fremmedsprog forvandler man sproget fra undervisnings- og refleksionsredskab til endnu en forhindring, som skal overvindes, ud over de vanskeligheder, som stoffet i sig selv frembyder.

Det betyder ikke, at dele af undervisningen på sprogfagene ikke skal foregå på de pågældende sprog, eller at man ikke også på andre fag med stor fordel kan have særlige kurser på fremmedsprog – med udenlandske lærere eller med danske lærere, der mestrer det pågældende sprog på det fornødne niveau. Sådanne kurser kan tjene til at sikre en undervisning, som ikke kan leveres af danske lærere, til at styrke de danske studerendes sproglige kompetencer og til at tiltrække udenlandske studerende. Men det er en stor og farlig fejltagelse at tro, at man, sådan som sprogkundskaberne er i øjeblikket, kan lade danske lærere undervise danske studerende på andre sprog end dansk, uden at det går ud over den faglige kvalitet.

I vore dage er det af afgørende betydning at beherske engelsk, og helst på et markant højere niveau end det, der er almindeligt i Danmark. En stor del af verdens befolkning har engelsk som modersmål, verdens eneste politiske, militære, økonomiske og kulturelle supermagt er hovedsagelig engelsktalende, og man kan efterhånden handle og forhandle med det meste af verden på engelsk.

Det er bare ikke hele sandheden. Man kan nemlig handle og forhandle og i det hele taget omgås langt nemmere og bedre og mere fordelagtigt, hvis man kender hinandens sprog og de kulturer, som sprogene repræsenterer. Man undgår nemmere fejl og misforståelser, hvis man kender hinandens sprog og ved, hvad de udtrykker, og hvad de dækker over.

Engelsk er et udmærket lingua franca, men et lingua franca giver kun et overfladisk indblik i modpartens kultur og tankegang. For at forstå dem rigtigt må man sætte sig ind i det sprog, som hører til dem.

I Danmark har det udmærkede ord "tosproget" absurd nok fået en negativ klang, fordi man i de seneste ti års tid har brugt det som samlebetegnelse for en lang række mere eller mindre reelle, og mere eller mindre alvorlige integrationsproblemer, hvoraf kun nogle har at gøre med sprog. Og de af problemerne, der har at gøre med sprog, har ikke at gøre med tosprogethed i den oprindelige og – synes jeg – eneste fornuftige betydning af ordet, altså at en person behersker to forskellige sprog tilnærmelsesvis flydende.

Den nye brug af ordet “tosproget”, som dækker over en bred vifte af mulige integrationsproblemer, gør en situation, som helt oplagt burde være en fordel – nemlig at en del af den danske befolkning kan mere end et sprog – til et problem. Men ikke nok med det, den skjuler også det virkelige problem, nemlig at mange børn og unge med indvandrer- og flygtningebaggrund ikke behersker dansk godt nok, eller hverken behersker dansk eller deres forældres sprog godt nok.

Det er et alvorligt problem, som man skal gøre noget alvorligt ved, bl.a. ved at støtte dem i at vedligeholde og udvikle deres andet – eller, om man vil, første – sprog. Fordi det fremmer indlæringen af dansk, fordi det styrker deres intellektuelle udvikling og identitetsdannelse, og fordi sprogkundskaber og det udsyn, der følger med dem, er en potentiel ressource for dansk erhvervsliv og for det danske samfund.

Ud fra en sprogpolitisk betragtning er den nok eneste gunstige virkning af den gymnasiereform, som nu heldigvis ser ud til at blive reformeret, så fremmedsprogene får lidt mere plads, at den åbnede mulighed for at indføre tyrkisk og arabisk på A-niveau. Det vil kunne motivere flere elever med den baggrund til at blive i uddannelsessystemet, og det ville bestemt heller ikke være nogen skade til, hvis flere danskere beherskede disse to store kultur- og handelssprog.

Flersprogethed er en væsentlig ressource for det enkelte menneske, for virksomhederne og for samfundet. Det er der helt indlysende, praktiske årsager til, men der er også andre årsager, som har at gøre med det smukke slovakiske ordsprog, som Europa-Kommissionen har valgt som motto for sit initiativ til fremme af flersprogetheden i EU: “Hver gang du lærer et nyt sprog, bliver du et nyt menneske”.

Ikke alle sprog og kulturer har samme ordforråd, begrebsapparater og måder at tænke og udtrykke sig på. Det er blandt andet derfor, det er vanskeligt at lære sprog. Men det er en nyttig vanskelighed. Alt, hvad der kan tænkes og udtrykkes på ét sprog, kan også udtrykkes på ethvert andet sprog. Det er blot et spørgsmål om at finde ud af hvordan. Det er en nyttig træning i at tænke sig om, og ikke mindst i at indse, at der er flere måder at gøre tingene på. Det, man kender fra den ene kultur, bliver hele tiden sat i perspektiv og udfordret af den anden. Det er en praktisk træning i nuancering, i – som de siger på handelshøjskolerne – at tænke “out of the box”.